

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA OBRAMBO

UPRAVA REPUBLIKE SLOVENIJE
ZA ZAŠČITO IN REŠEVANJE

Vojkova cesta 61, 1000 Ljubljana

T: 01 471 33 22

F: 01 431 81 17

E: gp.dgZR@urszr.si

www.sos112.si

Izvajalcem pregledov
sistemov aktivne požarne zaščite

Številka: 8450-246/2012-4 - DGZR

Datum: 14.03.2013

**Zadeva: Redno vzdrževanje vgrajenega sistema aktivne požarne zaščite –
varnostne razsvetljave v celotnem objektu**

Prejeli smo sporočilo tehničnega preglednika z vprašanji, ki se nanašajo na izvajanje določb prve alineje prvega odstavka 4. člena in tretjega odstavka 18. člena Pravilnika o pregledovanju in preizkušanju vgrajenih sistemov aktivne požarne zaščite (Uradni list RS, št. 45/07 in 102/09 - spremembe in dopolnitve) (v nadaljevanju: pravilnika) pri rednem vzdrževanju svetilk varnostne razsvetljave.

Tehnični preglednik v svojem sporočilu pojasni svoja stališča glede upoštevanja predpisanih zahtev za redno vzdrževanje svetilk varnostne razsvetljave:

1. Varnostne svetilke v projektni dokumentaciji določi elektro projektant (tipe in mesto vgradnje). Po pravilu je varnostnih svetilk več tipov in različnih proizvajalcev, nabavi jih izvajalec elektro del, ta jih tudi vgradi (kakor vso ostalo elektro opremo).
2. Vzdrževanje varnostne razsvetljave, ko je ta že enkrat vgrajena, po pravilu opravlja kvalificirani električar, vzdrževanje in preizkušanje se začne s izklopom varovalke ali stikala, za kar je pristojen kvalificiran električar. Ta za izklop varovalke ali stikala v elektro omari ne potrebuje pooblastila proizvajalca varnostne svetilke, saj mu posege v elektro omari dovoljuje njegova poklicna kvalifikacija.
3. Servisiranje največkrat pomeni zamenjavo varnostne svetilke z novo, ki ni nujno istega tipa ali proizvajalca, nekaterih proizvajalcev več ni (npr. Elektrokovina ali Elux, kdo bo izdal pooblastilo za njihovo opremo?), če gre za modulske svetilke, po pravilu električarji naročajo opremo (akumulatorji, razsmerniki) pri originalnem proizvajalcu, že zaradi vgradnih mer in pritrditve, ta jim bo brez težav dal tudi pooblastilo za vgradnjo, če bo že to res potrebno, prav tako bodo vzdrževalci pogojevali nabavo novih svetilk z izdajo pooblastila, če ne, se bodo pač obrnili drugam.
4. Tehnično kompleksnejše sisteme varnostne razsvetljave s centralnim napajanjem po pravilu že sedaj vzdržujejo dobavitelji opreme (DIN, Zumtobel).

Po mnenju tehničnega preglednika gre v primeru, če je potrebno za vzdrževanje takšnih svetilk varnostne razsvetljave predložiti pooblastilo proizvajalca, za nepotrebno zaostrovanje, ki je lahko sicer po zakonodaji korektno, tehnično pa nima smisla, še posebej če je na voljo kvalificiran in usposobljen električar, ki skrbi za vzdrževanje vgrajene elektro opreme, torej tudi splošne in varnostne razsvetljave in ki ima kot tak vso pravico zamenjati svetilko, pri čemer se delo z varnostno svetilko tehnično v ničemer ne razlikuje od dela z navadno svetilko.

Tehnični preglednik sprašuje tudi, ali mora izvajalec del v skladu s tretjim odstavkom 18. člena pravilnika predložiti dokazila, da je pooblaščen s strani proizvajalca sistema, dokazila, da je usposobljen za izvajanje takih del oziroma dokazila, da je preizkuse opravil pooblaščen preizkuševalec.

Na podlagi navedenega podajamo naslednja pojasnila:

V sporočilu so omenjene modulske svetilke, zato predpostavljamo da obravnavamo varnostne svetilke (po standardu SIST EN 60598-2-22) s prigradenimi akumulatorji kot posamičnimi

rezervnimi viri električne energije, kar pomeni da je vsaka svetilka samostojna električna naprava, ki v primeru rezervnega napajanja deluje neodvisno od ostalih delov inštalacije. Pravilnik v prvi alineji prvega odstavka 4. člena določa, da mora zavezanec (lastnik ali uporabnik objekta) skrbeti za redno vzdrževanje vgrajenega sistema APZ v rokih in na način, kot izhaja iz navodil proizvajalca oziroma tistega, ki je sistem vgradil, ki ga lahko izvajajo le pooblaščen serviserji ali vzdrževalci. Namen te zahteve je preprečiti nestrokovne posege v vgrajene sisteme aktivne požarne zaščite, ki bi lahko povzročili nepravilno delovanje ali odpoved sistema.

Pri obravnavanih varnostnih svetilkah je pri ocenjevanju potrebnosti izvajanje tega določila v praksi, treba upoštevati ali glede na namen te zahteve, pri izvajanju posegov, ki jih omenjate, sploh lahko pride posledic, ki bi povzročili nepravilno delovanje takšne svetilke in posledično sistema aktivne požarne zaščite. Menimo, da sklicevanje na omenjeno določilo pri takšnih varnostnih svetilkah ni smiselno, kar utemeljujemo za naslednjim:

Zahteve za varnostne svetilke so podane v standardu SIST EN 60598-2-22, ki ga kot obveznega za uporabo predpisuje tehnična smernica TSG-1-001:2010 (predpisovala ga je že v prvi izdaji v letu 2005 - TSG-1-001:2005). Obravnavane svetilke so povezane v inštalacijski vod, ki se začne z varovalnim elementom v električnem razdelilniku. Zahteve za izvedbo razdelilnikov z inštalacijskimi vodi varnostne razsvetljave so podane v tehnični smernici TSG-N-002:2009 – Niskonapetostne električne inštalacije. Te zahteve se nanašajo tudi na zagotavljanje pogojev za redne kontrole in vzdrževanje, saj mora biti v razdelilniku vgrajeno stikalo, ki omogoči preklop svetilk na rezervni napajalni vir, to pa omogoča izvedbo vizuelne kontrole delovanja svetilk. Do v stavbah običajnih električnih razdelilnikov, lahko ima dostop tudi nestrokovna oseba (z vidika električnih inštalacij), ki jo je lastnik ali uporabnik stavbe oziroma oseba, ki so jo pooblastili za izvajanje ukrepov varstva pred požarom, v požarnem redu zadolžil za izvajanje kontrolnih pregledov.

Zahteve za kontrole in vzdrževanje svetilk varnostne razsvetljave določa standard SIST EN 50172 (v 7. poglavju), na katerega se prav tako sklicuje tehnična smernica TSG-1001:2010. V skladu z omenjenim standardom se glede na tehnično izvedbo varnostne razsvetljave, v požarnem redu določijo dnevne, tedenske, mesečne in letne kontrole, ki jih lahko izvaja poučena oseba, to je oseba za izvajanje kontrolnih pregledov v skladu s požarnim redom. Poučeno osebo morajo ob sprejetju požarnega reda seznaniti z načinom izvajanja kontrolnih pregledov varnostne razsvetljave. V kolikor gre za sistem aktivne požarne zaščite, je smiselno da poučena oseba sodeluje ob pregledu in preizkusu sistema, kjer se lahko s pomočjo preglednika oziroma vgraditelja sistema seznanijo z bistvenimi značilnostmi delovanja takšnih varnostnih svetilk, kar ji bo omogočilo, da bo ob kontrolnih ogledih lažje prepoznala morebitne napake v delovanju, kot so npr. okvara svetilnega telesa (zmanjšane svetilnosti) ali okvara akumulatorja v kateri od svetilk. V takšnem primeru mora ta oseba v skladu s požarnim redom ugotovitve zapisati v kontrolni list in z njimi seznaniti lastnika ali uporabnika oziroma pooblaščen osebo za izvajanje ukrepov varstva pred požarom. Posegi v takšni varnostni svetilki se nedvomno morajo izvesti v skladu z navodili proizvajalca (kar pa pri obravnavanih svetilkah običajno pomeni, da jih mora izvajati za posege v električne inštalacije strokovno usposobljena oseba). Za običajne svetilke varnostne razsvetljave namreč proizvajalci po naših podatkih razen prej omenjene zahteve praviloma ne določajo posebnih pogojev za servisiranje in vzdrževanje, pri varnostnih svetilkah, ki so skladne s standardom SIST EN 60598-2-22, pa je glede ustrezne izbire nadomestnega elementa, to je žarnice, akumulatorja ali usmernika, potrebno upoštevati tudi določila tega standarda, da bo svetilka tudi po zamenjavi delovala v skladu z tehničnimi karakteristikami.

Pri ugotavljanju, ali je takšen poseg lahko vplival na brezhibnost sistema, je potrebno upoštevati, da se morajo ob pričakovanem izvajanju kontrolnih pregledov morebitne pomanjkljivosti odkriti ter da se mora v skladu s pravilnikom vsaki dve leti izvesti tudi pregled in preizkus sistema, pri katerem mora preglednik preveriti vse tehnične karakteristike sistema (v skladu s standardom SIST EN 1838 oziroma drugim standardom ali smernico, v skladu s katero je bil sistem načrtovan in izveden).

V sporočilu je omenjena tudi določba tretjega odstavka 18. člena pravilnika, v kateri je med drugim določeno, da mora izvajalec predložiti dokazila, da je pooblaščen s strani proizvajalca sistema in dokazila, da je usposobljen za izvajanje takih del oziroma dokazila, da je preizkuse opravil pooblaščen preizkuševalec. V zvezi s tem je potrebno poudariti, da se ta določba nanaša na vgraditelje sistemov APZ ki potrebujejo začetna preizkušanja (v skladu z v pravilniku pred tem zapisano določbo - obseg in vrsta preizkusa ter število preizkušanih delov sistema je odvisno od vrste sistema, tehnični preglednik lahko pri preizkusu izjemoma upošteva pisno dokumentirane preizkuse, ki jih je že opravil sam izvajalec, ki je sistem vgradil, če so taki preizkusi osnova za veljavnost garancije posameznega sistema ali dela sistema). Če se vgraditelj sklicuje na začetna preizkušanja, ki jih je izvedel sam, mora predložiti dokazila, da je s strani proizvajalca sistema usposobljen za izvajanje takih del ali pa mora predložiti dokazila, da je začetne preizkuse opravil pooblaščen preizkuševalec proizvajalca. Obravnavane varnostne svetilke ne zahtevajo posebnih začetnih preizkušanj, zato omenjeno določilo zanje ni merodajno.

Na koncu bi opozorili še na dejstvo, da je v praksi v enem objektu pogosto vgrajenih več tipov in vrst takšnih varnostnih svetilk (kar je logično, saj je pri gradnji ob zahtevah požarne varnosti potrebno zadostiti tudi drugim kriterijem). Tudi to je razlog, da se pri takšnih varnostnih svetilkah pojavlja vprašanje, ali v takšnih primerih gre za sistem aktivne požarne zaščite. Pojem varnostne razsvetljave v celotnem objektu, ki je naveden v pravilniku, ni nikjer podrobneje opredeljen, ob tej priložnosti pa lahko na primeru obravnavanih varnostnih svetilk pojasnimo, da lahko gre tudi pri takšnih svetilkah za sistem, kadar imamo opravka s primeri, ki so opredeljeni v tč. 3.2.3.6 TSG-1-001:2010 oziroma če je tako opredeljeno v drugih predpisih, smernicah, standardih, ki so bili upoštevani v projektni dokumentaciji, na podlagi katere je bil objekt zgrajen. V primerih, ko so v obstoječem objektu z uporabnim dovoljenjem vgrajene samo posamezne varnostne svetilke, ki ne zagotavljajo izpolnjevanja zahtev, ki jih predpisuje standard SIST EN 1838 (ali drug dokument, ki je bil naveden v projektni dokumentaciji objekta – če ta obstaja), pa je pri morebitnem postavljanju zahtev za varnostno razsvetljavo v zvezi z zatečenim stanjem potrebno upoštevati določilo 3. odstavka 23. člena Zakona o varstvu pred požarom, kar pomeni, da je lastnik zavezan zgolj k temu, da ob rekonstrukcijah in vzdrževanju objekta nivoja požarna varnosti ne sme zmanjšati. Ob tem pa je potrebno še poudariti, da pa lahko inšpektor v skladu s svojimi pooblastili odredi potrebne ukrepe, da bo zagotovljena zadostna požarna varnost, kar se seveda lahko nanaša tudi na zahteve za varnostno razsvetljavo na evakuacijskih poteh.

S spoštovanjem,

Pripravil:
Aleksander Špec
podsekretar

Darko But
sekretar
generalni direktor

Poslano:

- vsem pooblaščenim izvajalcem pregledov APZ , po e-pošti,
- Inšpektorat RS za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami, v vednost, po e-pošti.